Avtalsbilaga 4

Slutrapport för projekt inom Miljömiljarden, Stockholm stad

Diarienummer för ursprunglig ansökan: Dnr 465-2784/2005

Projektets nummer och namn: B 71, Biotopvård i Åvaån / Södertörns havsöringsåar

Datum för slutrapporten: 2006-12-13

Innehållsförteckning

Sammanfattning 3
1 Inledning 4
1.1 Beskrivning och syfte 4
1.2 Bakgrund och utgångsläge 4
2 Mål och resultat 5
2.1 Projektmål och deras uppfyllelse 5
2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram 5
2.3 Projektets pådrivande roll 5
2.4 Tekniska lösningar 6
2.5 Attityd- och beteendeförändringar 6
2.6 Ej uppnådda mål 6
3 Projektekonomi 7
3.1 Bidrag och kostnader 7
3.2 Besparingspotential 7
3.3 Löpande kostnader 7
4 Arbetssätt 8
4.1 Projektorganisation 8
4.2 Samarbete mellan aktörer 8
4.3 Kvalitetssäkring 8
4.4 Kunskapsspridning 8
5 Erfarenheter 9
5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser 9
5.2 Framgångsfaktorer 9
5.3 Förvaltning av det genomförda projektet 9
5.4 Projektdokumentation och styrning 9
5.5 Följdåtgärder 9
5.6 Projektets replikerbarhet 9
6 Kontaktuppgifter 10
7 Bilagor 11
Bilaga 1 – Sammanfattat omdöme 12

Sammanfattning

* Ge respektive havsöringsstammar i Åvaån, Vitsån, Hammerstaån, Fitunaån, Kagghamraån inklusive biflöden bättre förutsättningar vid lek och uppväxt. Genom el-provfisken kommer förändringar i den naturliga reproduktionen att mätas. Via lekfiskräkning och lekgropsräkning kommer antalet lekfiskar att beräknas.
* Präglat havsöring till en ny bäck – Vaskabäcken - och göra bäcken lämplig för havsöringens naturliga reproduktion.
* Förbättrat biotopen på ca 8000 m2 och tillföra ca 2000 m2 ny strömmande biotop i aktuella bäckar och åar.
* 10 % större arealer av den mycket ovanliga strömmande biotopen som utgör en förutsättning för bl.a havsöringens naturliga reproduktion.
* Ca 15 % större utvandring av havsöringssmolt till skärgården, ökningen ger ett mindre sårbart havsöringsbestånd och förbättrar fisket i skärgården.
* Skapat ett bättre skydd för Åvaåns natur mot jordbruk, vilket även ger en grön korridor utmed ån för möjlighet till större biologisk mångfald.
* Förbättrat möjligheterna till att följa Åvaåns havsöringsbestånd vetenskapligt bl.a genom ny automatisk fiskräknare. Åvaån utgör en modell för en havsöringså. Uppföljning sker genom elprovfisken som visar reproduktionsförändringen i respektive vattendrag.

---	---
Datum	Datum
---	---
Underskrift av ansvarig chef	Underskrift av projektledare
---	---
Namnförtydligande	Namnförtydligande

1 Inledning

1.1 Beskrivning och syfte

*Extraanställd person, projektledare samt Sportfiskarna gör en inventering av biotopvårdsbehov samt planerar och markerar lämpliga platser i åarna samt informerar och håller kontakt med olika sakägare.
* Helikopterentreprenören har ”totalentreprenad”, lyfter naturgrus till markerade ställen i åarna för att gruset skall skapa lek- och ståndplatser för havsvandrande öring, se arbetsbeskrivning.
* Grusleverantör kör ut beställt grus till s.k. etableringsplatser där omlastning till helikopterlyft av naturgruset kan göras samt har viss kontakt med arrendatorer och markägare för att minska risken för skador på vägar betesmarker och liknade.
* Sportfiskarna projekterar, städar upp efter helikopterentreprenad, finjusterar biotopvård med fyllhammare för hand, kompletterar biotopvård med lastbil och skopa, eliminerar vandringshinder såsom bröten, informerar och håller kontakt med vissa markägare / arrendatorer mm. Detta görs för att grovarbetet som utförts med maskiner ska bli tillfylles för havsöringens behov vid lek och uppväxt i åarna.
* Tillsynsman vid Åva arbetar lokalt med projektet, finjustera biotopvård, informerar, städar mm för att grovarbetet som utförts med maskiner blir finjusterat och tillfylles för havsöringens behov vid lek och uppväxt i ån.
* Leverantör av fiskräknare vid Åva installerar och igångsätter densamma för att kunna räkna uppvandrande lekfiskar och på så sätt få en uppgift om förändringar av den årliga uppvandringen som ingår i ”miljöövervakningen” av Åvaån.
* Fiskodlare har erhålligt befruktad rom från Åvaån, kläcker och odlar fisk samt vidareuppföder öringen för utsättning i Vaskabäcken..
* Fisktransportör kör utsättningsfisken till Vaskabäcken där den utplanteras och därmed präglas till Vaskabäcken dit öringen om två år återvänder för att leka.
* Skyddszon utmed Åvaån mot jordbruket förhandlas med förvaltare och arrendator för att skydda åns natur och biotop mot för nära jordbruksaktiviterter.
* I Brinkbäcken i Kagghamraån kunde ingen omlastningsplats för grus ordnas så detta delprojekt får bero tills ny möjlighet ges. I Kagghamraåns huvudfåra utfördes endast hälften av planerade grusningar pga tidsbrist inför öringleken. Istället används medel för att göra biotopvård i Vitsån och för att eliminera en för fisken skadlig vägtrumma i Åvaån.

1.2 Bakgrund och utgångsläge

Inventeringar utförda av länsstyrelsen och av idrottsförvaltningen har pekat på stora möjligheter till att förbättra den naturliga reproduktionen för havsöring. Erfarenheter från tidigare mindre mer lokala projekt har visat att fiskevårdsinsatser generellt sett ger ökad reproduktion och ökat intresse bland allmänheten för havsöringen och gynnar därmed havsöringsbeståndet och vattendragens "överlevnad" i landskapet.

2 Mål och resultat

2.1 Projektmål och deras uppfyllelse

* Gett respektive havsöringsstammar i Åvaån, Vitsån, Hammerstaån, Fitunaån, Kagghamraån inklusive biflöden bättre förutsättningar vid lek och uppväxt är uppfyllt. Genom el-provfisken kommer förändringar i den naturliga reproduktionen att följas bl.a. uppfyllt via länsstyrelsens miljövervakningsprogram. Via lekfiskräkning och lekgropsräkning kommer antalet lekfiskar att ha beräknats, detta uppfylls för Åvaån och planeras för övriga vattendrag.
* Präglat havsöring till en ny bäck – Vaskabäcken - och gjort bäcken lämplig för havsöringens naturliga reproduktion, är uppfyllt.
* Förbättrat biotopen på ca 8000 m2 och tillfört ca 2000 m2 ny strömmande biotop i aktuella bäckar och åar är uppfyllt.
* 10 % större arealer av den mycket ovanliga strömmande biotopen som utgör en förutsättning för bl.a havsöringens naturliga reproduktion är uppfyllt.
* Ca 15 % större utvandring av havsöringssmolt till skärgården, ökningen ger ett mindre sårbart havsöringsbestånd och förbättrar fisket i skärgården är perliminärt uppfyllt.
* Skapat ett bättre skydd för Åvaåns natur mot jordbruk, vilket även ger en grön korridor utmed ån för möjlighet till större biologisk mångfald är tills vidare uppfyllt.
* Förbättrat möjligheterna till att följa Åvaåns havsöringsbestånd vetenskapligt. Åvaån utgör en modell för en havsöringså. Uppföljning sker genom elprovfisken som visar reproduktionsförändringen i Åvaån och andra vattendrag. Är uppfyllt samt även via ny lekfiskräknare vid Åvaån.
* Förbättrat möjligheten för Åvaåns havsöringsbestånd att lyckas med sin lekvandring genom att kulvert renoveras, mynningen muddras och en fisktrappa ordnas. Genom inventeringar av lekgropar kommer öringens möjligheter att nå lämpliga strömsträckor att kunna upptäckas och därmed kan även förändringar från år till år att kunna observeras. Andelen skadade lekfiskar kan också observeras. Är delvis uppfyllt, den planerade fisktrappan är f.f under planering och samråd, medel saknas.

2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram

Mål 4 Ekologisk planering och skötsel
2.12 Delmål 4:1 Skötseln av naturliga och kulturpräglade biotoper ska ge an ökad biologisk mångfald. Skötseln ska vara ekologiskt inriktad och anpassas till skyddsvärda arter enligt Artarken.
Delmål 4.1.2 Areal per år av återskapande och restaurerande ängar, betesmarker , våtmarker och andra kulturpräglade biotoper.
Målen uppfylls genom att biotopen förbättrats på ca 8000 m2 samt tillfört ca 2000 m2 ny strömmande biotop i aktuella bäckar och åar.

2.3 Projektets pådrivande roll

Projektet har uppmärksammats av projekt Kustlandet i Östergötland och har även gett kunskap om fler önskvärda liknande biotovårdsåtgärder i länets havsöringsbäckar. Delprojekt Vaskabäcken bidrog också till att Vägverket åtgärdade ett omfattande vandingshinder för i storleksordning ca 2 milj. kronor genom att byta två vägtrummor. Ett projekt "Husbyån" har också igångsatts under 2006. Seminarium och kunskapsutbyte om rinnande vattendrag och fiskevård gjordes i maj 2006 i Estland.

2.4 Tekniska lösningar

I viss mån bidrar projektet till att utveckla rationell biotopvår med hjälp av helikopter som snabbt lyfter fram naturgrus till lämpliga platser utmed bäck/å.

2.5 Attityd- och beteendeförändringar

-

2.6 Ej uppnådda mål

Den planerade fisktrappan vid Nedre Dammen vid Åva är f.f under planering och samråd. Det återstår att utföra mer biotopvård i delar av Kagghamraån.

3 Projektekonomi

3.1 Bidrag och kostnader

Tabell A

Beviljat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Total kostnad i kr (inkl. annan finansiering)
500000	500000	1216764

Kommentarer till tabellen:

Tabell B

Post	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Biotopvård		204834				
Fiskräknare		173600				
Utplantering av öring i Vaskabäcken			24266			
Ny fiskväg/kulvert vid Åvaån			97300			
Summa		**378434**	**121566**			

3.2 Besparingspotential

-

3.3 Löpande kostnader

Den nya fiskräknaren i Åva kommer medföra viss ökad kostnad i drift om ca 3000 kr per år i övrigt förutspås inga nya driftskostnader.

4 Arbetssätt

4.1 Projektorganisation

- Projektledning
- Projektledare Sverker Lovén, ca 20%
- Ekonomiuppföljning Ingrid Widegren
- Arbetsgrupp
- Sportfiskarnas stockholmsdistrikt Ove Klerevall
- Länsfiskekonsulent Henrik C Andersson
- Stiftelsen Tyrestaskogen Torbjörn Sundberg
- Projektanställd fiskekonsulent Sten Andersson, 12%
- Entreprenörer
- Sportfiskarnas stockholmsdistrikt, 20%
- Helikopterentreprenörer, ca 20%
- Grusleverantör
- Mark och väg-entreprenör
- Leverantör av fiskräknare
- Leverantör av sättfisk, öring till Vaskabäcken.

4.2 Samarbete mellan aktörer

-

4.3 Kvalitetssäkring

Redovisning till andra bidragsgivare dvs länssyrelsen.

4.4 Kunskapsspridning

-Hemsidorna: miljomiljaren.se, fiske.nu, sportfiskarna.se/stockholm, stockholm.se/idrott/fiske m.fl
-SvT: ABC-nyheterna 26 okt 2005.
-Förvaltningens årliga information till länets fiskevårdsintresserade.
-Förvaltningen redovisningar om naturvårds- och fiskevårds-medel.
-Förvaltningens redovisning till idrottsnämnden.
SvT: november 2006: Bollibompa - Myror i brallan. "Julia hjälper havsöring i en å".

5 Erfarenheter

5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser

Externa konsulter behövde ej anlitas. Fler än en entreprenör (helikopter) behövdes för att hinna med hela biotopvården under lämplig utförarperiod. Torra marker och torrt väder underlättar mycket och begränsar markskador. Viktigt med kommunikation och information mellan inblandade parter.

5.2 Framgångsfaktorer

Få inblandade med en klar målsättning där åtgärderna är uppskattad av boende, organisationer och allmänhet. Merparten av arbetet utfördes utaför tätbebyggt område viket minskar risk för konflikter avsevärt.

5.3 Förvaltning av det genomförda projektet

Fler och bättre lekplatser för havsöringens naturliga lek finns nu - bevisligen har öring lekt på de nyanlagda lekplatserna. Förbättringar och skötsel av havsöringsåarna planeras fortsätta inom ramen för nya och tillgängliga medel.

5.4 Projektdokumentation och styrning

Förvaltningen har kontrollerat (och godkänt) att beställda uppdrag har utförts enligt projekt- och arbetsbeskrivningar. Natur- och fiskevårdsvinster kommer att undersökas under 2006 och 2007 bl.a genom el-provfiske. Redovisning har lämnats till länsstyrelsen.

5.5 Följdåtgärder

Aktuellt projekt är lokaliserat till havsöringbäckar och åar söder om Stockholm, norr om Stockholm finns också ett 10-tal bäckar där biotopvård med fördel skulle kunna utföras. Flera bäckar har bäveretableringar som ofta hindrar lekfisk att nå lekplatserna. Behov finns att finna lösningar för hur bäver och öring skall kunna samexistera.
Det planeras även för en eventuell fisktrappa förbi Nedre dammen i Åvaån.
Seminarium och kunskapsutbyte med Baltikum gjordes i maj 2006.

5.6 Projektets replikerbarhet

Inventeringarna av åarna har gett uppslag till var ytterligare åtgärder / biotopvård kan utföras. I Husbyån eliminerades ett vandringshinder 2006 på liknande sätt som inom detta projektet, i Åvaån. Under 2007 planeras för ytterligare åtgärder av vandingshinder högre uppströms i Husbyån. Även Negelstenabäcken i Uppland-Bro har inventerats 2006, där avser åtgärderna gynna fisken asp.

6 Kontaktuppgifter

Sverker Lovén
Stockholms idrottsförvaltning
Box 8313
104 20 Stockholm
Telnr: 08-5082 76 80
fax nr: 08-5082 84 55
sverker.loven@idrott.stockholm.se
www.stockholm.se/idrott/fiske

7 Bilagor

Slutredovisning av statliga naturvårdsmedel inom projektet.

Bilaga 1 – Sammanfattat omdöme

Nr	Påstående	Instämmer				
		Inte alls	I viss mån	Ganska mycket	Helt	Vet ej
1	De uppnådda resultaten överensstämmer med de tidigare angivna målen.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Det genomförda projektet medför en positiv påverkan på miljön.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Projektet bidrar till utvecklingen av ny teknik (t ex genom användningen av sådan teknik).	☐	☐	☐	☐	☐
4	Projektet har lett till attityd- och/eller beteendeförändringar.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Projektet medför minskade kostnader (för drift och underhåll, t. ex. i form av energikostnader).	☐	☐	☐	☐	☐
6	Samarbetet med andra aktörer inom och utom staden har fungerat väl.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Projektresultaten kommer till användning inom förvaltningen/bolaget, eller inom andra förvaltningar/bolag.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Projektet är så bra att det bör upprepas (inte nödvändigtvis i samma förvaltning/bolag).	☐	☐	☐	☐	☐